

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Κάρελ Τσάπεκ: «Ο κλεμμένος φάκελος 139/ΥΠ του Π Γραφείου»
(Ν.Ε.Λ. Β΄ Λυκείου, Β16, σσ. 275-281)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Πώς παρουσιάζεται στο διήγημα ο κόσμος των στρατιωτικών μυστικών υπηρεσιών της εποχής του συγγραφέα;
2. Πώς ήταν οργανωμένη η Υπηρεσία Πληροφοριών και με ποιους τρόπους συνελάμβαναν τους κατασκόπους, σύμφωνα με το διήγημα;
3. Ποια είναι η φυσιογνωμία της κοινωνίας στην οποία διαδραματίζεται το διήγημα;
4. Από ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι ο Τσάπεκ είχε έντονη αίσθηση του χιούμορ;
5. Ο Κάρελ Τσάπεκ είναι γνωστός για τις δημοκρατικές του ιδέες και τα πολιτικά του δοκίμια κατά του ολοκληρωτισμού. Ποια πλευρά των πολιτικών του πεποιθήσεων προβάλλεται στο διήγημα αυτό;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ποιες αφηγηματικές τεχνικές χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στο διήγημα αυτό και τι πετυχαίνει με αυτές;
2. Κατορθώνει ο συγγραφέας να κρατήσει τον αναγνώστη σε αγωνία και με ποιους εκφραστικούς τρόπους το πετυχαίνει;
3. Ποια ελαττώματα της εποχής του γενικότερα σατιρίζει στο διήγημα ο συγγραφέας και με ποια εκφραστικά μέσα;
4. Με ποιους εκφραστικούς τρόπους πετυχαίνει ο συγγραφέας να δώσει κωμικό τόνο στο διήγημά του;
5. Σε ποιο λογοτεχνικό είδος εντάσσεται η ιστορία αυτή;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Γιατί ο συνταγματάρχης Χαμπλ καλεί εσπευσμένα τον αντισυνταγματάρχη Βίρζαλ της Υπηρεσίας Πληροφοριών;
2. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο συγγραφέας δίνει την πληροφορία ότι ο Χαμπλ έμενε στην αριστοκρατική συνοικία;
3. Ποιες ενέργειες και σκέψεις των προσώπων δείχνουν τη σπουδαιότητα του φακέλου και το μέγεθος της απώλειάς του;
4. Γιατί ο αντισυνταγματάρχης δείχνει περισσότερο ενδιαφέρον στο Χαμπλ, όταν μαθαίνει ότι ο φάκελος ήταν του II Γραφείου;
5. Ποια ανακριτική πορεία ακολουθεί ο αντισυνταγματάρχης Βίρζαλ για τη διαλεύκανση της υπόθεσης του κλεμμένου φακέλου;
6. Ποιες σκέψεις βασανίζουν το μυαλό του Χαμπλ μετά την αποχώρηση του αντισυνταγματάρχη; Τι φοβόταν;
7. Ποια σημασία είχε για το Βίρζαλ η ένδειξη ότι το παράθυρο ήταν «κομμένο με κοπίδι» και ποια για τον Πίστορα;
8. Πώς περιγράφεται ο υπαστυνόμος Πίστορα; Με ποιο τρόπο πληροφορήθηκε την κλοπή; Τι σατιρίζει με τον τρόπο αυτό ο συγγραφέας;
9. Σε ποιους πέφτουν οι υποψίες του Πίστορα για την κλοπή; Με ποιο σκεπτικό κατέληξε στη σύλληψη του Άντρικ;
10. Ποια γνώμη σχηματίζει ο Χαμπλ για τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η Αστυνομία για την εξιχνίαση των εγκλημάτων;
11. Σε ποια ενέργεια καταλήγει ο συνταγματάρχης για την ενίσχυση των ερευνών κατά του εγκληματία και γιατί; Ποια είναι η εκδοχή του σχετικά με το δράστη;
12. Πώς φαντάζεται ο συνταγματάρχης ότι θα ενεργούσαν οι άντρες της υπηρεσίας καταδίωξης για τη σύλληψη του κατασκόπου;
13. Πώς συμπεριφέρεται ο Χαμπλ όταν μαθαίνει ότι ο Πίστορα συνέλαβε τον κλέφτη;
14. Τι εισέπραξε ο υπαστυνόμος Πίστορα για την εκδούλευση προς τον συνταγματάρχη; Γιατί ο Χαμπλ δεν ήταν τόσο γενναιόδωρος σ' αυτόν, όσο ήταν προς τις μυστικές υπηρεσίες;
15. Τι παρωδείται με την ιστορία του κλεμμένου φακέλου;
16. Πώς αποδεικνύεται στο διήγημα ότι η πρακτική λογική συχνά θριαμβεύει;

17. Να χαρακτηρίσετε τα κυριότερα πρόσωπα του διηγήματος και να επισημάνετε τα χαρακτηριστικά τους που παρωδούνται.
18. Ποια χωρία του διηγήματος σας διασκέδασαν περισσότερο;
19. Μπορείτε να επισημάνετε μερικά ευρηματικά τεχνάσματα που χρησιμοποιεί ο Τσάπεκ προκειμένου να δώσει στην ιστορία του το χαρακτήρα της παρωδίας (π.χ. το κουτί με τα μακαρόνια);

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Α. Τσέχοφ, «Ο εγκληματίας»¹

«Ωστε, λοιπόν, ομολογείς ότι ξεβίδωσες το παξιμάδι για να το φτιάξεις βαρίδι, ε;»

«Ε, κι αυτό τι πά' να πει; Δεν το 'θελα δα για να παίζω τα κότσια!»
«Για βαρίδι θα μπορούσες να βάλεις ένα μολύβι, κάνα κομματάκι σίδερο, κάνα καρφί».

«Το μολύβι δεν το βρίσκεις στο δρόμο. Πρέπει να τ' αγοράσεις. Το καρφί δεν κάνει, καλύτερο πράμα απ' το παξιμάδι δε βρίσκεις. Και βαρύ είναι και στο δέσιμο βολεύει, γιατί έχει τρύπα.»

«Αχ, πώς μου παρασταίνεις το βλάκα! Λες και γεννήθηκες μόλις χτες ή ότι έπεσες απ' τον ουρανό! Δεν το καταλαβαίνεις τάχα, εσύ χαζοκεφάλα, το πού μπορεί να οδηγήσει αυτό το ξεβίδωμα; Αν δε σ' έβλεπε ο φύλακας, τότε το τρένο θα μπορούσε να εκτροχιαστεί και να σκοτωθούν άνθρωποι! Εσύ θα σκότωνες ανθρώπους! Το καταλαβαίνεις;»

«Να φυλάξει ο θεός, κύριε δικαστή! Γιατί να τους σκοτώσω; Σάμπως είμαστε τίποτας αντίχριστοι, για τίποτας κακούργοι; Δοξασμένο τ' όνομά του. Μια ολάκερη ζωή έχουμε ζήσει κι όχι μονάχα δε σκοτώσαμε, αλλά μήτε και περάσαν τέτοια πράματα απ' το μυαλό μας! (...) Το λοιπό, τόσα χρόνια ολάκερο το χωριό μας ξεβιδώνει παξιμάδια και μας έχει φυλάξει ο θεός!»

(απόσπασμα)

Να χαρακτηρίσετε τον «εγκληματία» από τον παραπάνω διάλογο.

Δ. Χατζής, «Ο Ντετέκτιβ»

Απομένανε, λοιπόν, δύο εκδοχές, το τυχαίο ατύχημα και το έγκλημα. Ο αστυνόμος ο δικός μας υποστήριζε την πρώτη. Ξέροντας καλά τόσα χρόνια την κωμόπολή μας και τους ανθρώπους της, μπορούσε να βεβαιώνει υπεύθυνα πως ο Συρεγκέλας δε μάλωνε ποτέ με κανέναν. Όλα τα στοιχεία αποκλείαν επίσης και την περίπτωση μιας παλιάς ιστορίας, αντεκδικήσεις και τα λοιπά. Για ληστεία - τι να του κλέψουν του Συρεγκέλα; Εξήγηση του αστυνόμου μας, απλή λογικότητα (...)
Ο ανακριτής, αυτός πήγαινε παραπέρα. Αυτός πίστευε απόλυτα πως είταν έγκλημα. Χρειαζόταν εδώ ένα δεύτερο χέρι για να γίνουν όπως γίναν τα πράματα - και στενοχωρούσε τον αστυνόμο μας ζητώντας του στοιχεία. Για να του κάνει κι αυτός το χατήρι έπιασε όλους τους αλήτες και κλεφτοκοτάδες που 'χαμε στην κωμόπολη - δεν είτανε και πολλοί - και τους τράβηξε ένα χέρι ζύλο μα τα' αποτελέσματα είτανε πάλι μηδέν».

(απόσπασμα)

Να συγκρίνετε το παραπάνω απόσπασμα² με ανάλογες καταστάσεις από το εξεταζόμενο διήγημα του Τσάπεκ.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από την αστυνομική αυτή ιστορία; Διαθέτει αγωνία και μυστήριο σε ικανοποιητικό βαθμό;
2. Πώς κρίνετε το τέλος της ιστορίας; Το βρίσκετε απρόοπτο;
3. Ποια κωμικά στοιχεία εντοπίσατε στην ιστορία αυτή;
4. Είναι, κατά τη γνώμη σας, επίκαιρο το θέμα του διηγήματος; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Οι ιστορίες με κατασκόπους ήταν προσφιές θέμα πολλών κινηματογραφικών ταινιών της δεκαετίας του '60 (π.χ. οι ταινίες με ήρωα τον Τζέιμς Μποντ). Πώς ερμηνεύετε αυτή την τάση της εποχής³;

¹ Τσέχοφ Α., «Ο εγκληματίας», *Η κυρία με το σκυλάκι και άλλα διηγήματα*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 1990, σσ. 84-5.

² Χατζή Δ., «Ο Ντετέκτιβ», *Το τέλος της μικρής μας πόλης*, εκδ. Κείμενα, Αθήνα 1979, σσ. 103-4.

³ Για την αναζήτηση των λόγων μπορείτε να προστρέξετε σε αρχεία εφημερίδων της δεκαετίας.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία (45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Κάρελ Τσάπεκ, «Ο κλεμμένος φάκελος 139/ΥΠ του Π Γραφείου»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να διηγηθείτε σε 15 περίπου σειρές τα βασικά σημεία της ιστορίας του κλεμμένου φακέλου.

.....
.....
.....

Μονάδες 8

2. Πώς παρουσιάζονται τα πρόσωπα της ιστορίας; Ποια είναι τα κωμικά τους στοιχεία;

.....
.....
.....

Μονάδες 6

3. Ποιες καταστάσεις παρωδούνται στο διήγημα αυτό;

.....
.....
.....

Μονάδες 6